

*Кириєнко О. О.,
здобувач вищої освіти,
Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського*

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ТЕОРЕТИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТВЕРДИМИ ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ

Не зважаючи на тяготи російсько-української війни, які спікали українське суспільство, ми маємо сили для подальшого демократичного розвитку, в основу якого покладені принципи сталого економічного розвитку.

Сталий розвиток передбачає формування відносин людського суспільства із довкіллям на засадах максимальної ощадливості та збереження, коли теперішнє споживання природних ресурсів не має позбавляти такої можливості наших нащадків. Це надзвичайно актуалізує проблему управління твердими побутовими відходами (ТПВ).

Проблематика управління ТПВ завжди привертала увагу фахівців з публічного (державного) управління, економістів, менеджерів, проте, сучасний стан вирішення проблем управління ТПВ свідчить про те, що ефективного механізму в Україні досі не сформовано.

Аналіз Закону України «Про управління відходами» дозволив визначити, що побутові відходи, за самою назвою, утворюються в побуті, тобто не є відходами промисловості чи сільського господарства, або інших секторів економіки країни. Зазвичай, в сміття викидаються побутові відходи саме у твердому агрегованому стані, тому поширеним є використання терміну «тверді побутові відходи» - ТПВ.

Уперше в Законі зазначено, що, джерелом створення ТПВ є домогосподарство [1]. Зазвичай, цей термін використовувався переважно в законодавстві щодо перепису населення та зустрічається у Стратегії подолання бідності. В управлінській та економічній науці робиться акцент на тому, що домогосподарство є економічною одиницею, яка складається із довільної кількості осіб, що мають спільний побут і бюджет, і є постачальником ресурсів (праці та капіталу) на ринок (макроекономічний підхід). Також акцентується, що в економіці будь-якої країни домогосподарство забезпечує попит на товари та послуги. При цьому факт того, що саме домогосподарство є джерелом створення ТПВ абсолютно проігнорований. Таким чином, ці підходи базуються на засадах економіки лінійного, а не циркуляційного типу.

До складу ТПВ відносяться органічні відходи (біовідходи), папір та картон, пластик, скло, текстиль та деревина, метал, пакування комплексного складу, відпрацьоване електричне та електронне обладнання, батареї та акумулятори,

інші небезпечні відходи, що утворюються в побуті. Також до ТПВ відносять великогабаритні (за виключенням виведених із експлуатації транспортних засобів) та ремонтні відходи та інші відходи, якщо вони утворилися саме в результаті побутової діяльності людини [1].

За оцінками фахівців, однією людиною в Україні зараз генерується 300-400 кг ТПВ відходів за рік, що в цілому складає 10 млн. тон ТПВ на рік або 50 млн. м³ ТПВ [2]. ТПВ створюють чимало проблем, потребують просторових ресурсів для їх розміщення і вимагають рішучих дій природоохоронного характеру з боку держави на вищому рівні та місцевих органів влади в країні на регіональному рівні. Адже продовження тенденцій, які склалися на теперішній час, позбавляють українців комфортного навколишнього середовища і можливості жити в сприятливих природних умовах тепер і в майбутньому.

І водночас, ТПВ – це значне не опановане джерело найнеобхідніших для розвитку економіки країни ресурсів. Станом на 2020 рік в Україні вже було накопичено 12 млрд. тон відходів на полігонах, які займали 9 тис. га. Разом із 175 млн. м³ відходів промислового виробництва, ТПВ складають колосальний ресурсний потенціал для застосування технологій рециклінгу, тобто вторинної переробки відходів у корисні продукти [2].

В той же час, теоретичні підходи до управління ТПВ зосереджені в межах наукових праць з питань природоохоронної діяльності, де вже піднімаються питання функціонування циркулярної економіки тоді як в усіх інших секторах наукової думки, вона все ще базується на засадах лінійного розвитку.

Таким чином, теоретичні засади публічного управління мають бути трансформовані із врахуванням переходу економіки України на засади циркуляційного розвитку. Що дозволить їх не лише наблизити до реалій сучасності, а й зробити більш адекватними в сенсі моделювання стану та розвитку економічних процесів у суспільстві для підвищення ефективності управління ними.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про управління відходами». Відомості Верховної Ради (ВВР), 2023, № 17. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2320-20#Text>
2. Колодійчук І. А. Формування територіально збалансованих систем управління відходами: регіональний вимір : монографія. Львів : ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України», 2020. 524 с. URL: <https://ird.gov.ua/irdp/p20200003.pdf>